

2. ÜNİTE

BEYLİKTE DEVLETE OSMANLI (1299-1453)

- 2.1. Osmanlı Devleti'nin Kuruluşuna Dair Görüşler
- 2.2. Beylikten Devlete Siyasi ve Askerî Gelişmeler
- 2.3. Osmanlı Devleti'nde Ordu, Hukuk ve Toprak Sistemi
- 2.4. Osmanlı Devleti'nin İskân ve İstimalet Politikası
- 2.5. Osmanlı Devleti'nde İlim ve İrfan Geleneği

► Anahtar Kavramlar

- devşirme sistemi
- irfan
- iskân
- istimalet
- kapıkulu
- Rumeli Türklüğü
- tımar
- vakıf

TARİH 10

ARİF ÖZBEYLİ

2. ÜNİTE

BEYLİKTEN DEVLETE OSMANLI (1299-1453)

OSMAN BEY (1281-1324)

Tahta Geçme

Yaşı: 23

Saltanat Süresi:43

Ölüm Yaşı:66

ORHAN BEY (1324-1361)

Saltanat

Yaşı: 36

Saltanat

Süresi: 36

I. MURAT(1361-1389)

Saltanat

Yaşı:34

Saltanat

Süresi:29.2

Ölüm yaşı: 63.2

YILDIRIM BAYEZİT (1389-1402)

Tahta Geçme Yaşı: 29

Saltanat Süresi:13.1

Saltanat Sonundaki

Yaşı:42

Ölüm Yaşı:43

ÇELEBİ MEHMET (1413-1421)

Tahta Geçme Yaşı:

24

Saltanat Süresi:7.11

Saltanat Sonundaki

Yaşı:32

Ölüm Yaşı:32

II. MURAT (1421-1451)

Tahta Geçme Yaşı: 17.4

Saltanat

Süresi:23.7,4.4

Saltanat Sonundaki

Yaşı: 40, 47

Ölüm Yaşı: 49

Sultan İkinci Abdülhamid Dönemi Osmanlı Arması.

46 x 57 cm.

2.1. OSMANLI DEVLETİ'NİN KURULUŞUNA DAİR GÖRÜŞLER

- XX. yüzyıl başlarından itibaren Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda etkili olan şartlar, devletin kurulduğu bölge, kuruluş tarihi ve devleti kuranların etnik kimliği konularında farklı görüşler öne sürülmüştür. Bu görüş ayrılıklarının temel nedeni, **Osmanlı'nın ilk dönemlerine ait yeterli kaynak ve bilgi bulunmamasıdır.**

AVRUPA 1360

İngiltere'nin Normandiyalı William tarafından fethinden sonra İngiliz Kanalı'nın her iki kıyısını da içeren bir yeni krallık kurulmuştu. Krallar arasında bu dönemde başlayan kavga, İngiltere ile Fransa arasında yüz yıldan fazla sürecek büyük bir savaşla sonuçlandı (1337-1453). Savaşın en önemli sonucu Fransa'nın doğuşuydu. Savaşın yanı sıra uzun yıllar veba salgınıyla uğraşmak zorunda kalan Avrupa'nın nüfusu oldukça azalmıştı. Bu arada Osmanlı İmparatorluğu, Avrupa'da hakimiyete başlamış dolayısıyla yeni bir tehlike daha belirmişti.

— Kutsal Roma İmparatorluğu sınırları
— Fransa sınırları

Ortaçağ Avrupa'sının en güçlü siyasi ve ekonomik kuruluşu Vatikan'dır. Kilit Avrupa'daki tüm feodal üzerinde etkili olduğu gibi, toplanan vergilerden pay gerekirse halkı savaşa çağırabiliyordu. Kaynak: Hürriyet

► Tarih Yazılısından İlginç Cevaplar

► **Soru:** Osmanlı Devleti kurulduğu sırada Anadolu'da siyasi durum nasıldı?

► **Cevap:** Siyasi durum göz açıcı değildi.

- İlk Osmanlı kronikleri **Osman Bey** zamanından yüzyıl sonra yazılmıştır. Bazı tarihçilerin Kuruluş Dönemi'yle ilgili eksik bilgilerini teorik çıkarımlarla doldurması ya da kroniklerde ve seyahatnamelerde anlatılan menkıbelerin gerçekmiş gibi kabul edilmesi, bu dönemle ilgili kurgusal bir tarih anlatımının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Özellikle **Herbert Adams Gibbons (Hörbirt Edıms Gibıns), Paul Wittek (Pol Vitek), Mehmet Fuat Köprülü ve Halil İnalcık'ın görüşleri**, Osmanlı Devleti'nin kuruluşu hakkındaki tartışmaların ana çerçevesini oluşturmuştur.

► Amerikalı bir gazeteci olan **Herbert Adams Gibbons**'un 1916'da yazdığı **Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu** adlı eser 1928'de Türkçeye çevrildi. Gibbons bu eserin ön sözünde “Osmanlı ülkesinde bilhassa İstanbul'da ve dağılışının en felaketli devrinde geçirdiğim dört sene beni bu imparatorluğun menşelerini araştırmaya sevk etti. Notlarımın birçoğunda kusurlu olduğumu itiraf ederim. Kitap metninin büyük bir kısmı münakaşalı bir tarzdadır.” ifadelerini kullanmış ve kitabın ilk bölümüne “**Osman: Tarihte Yeni Bir Irk Ortaya Çıkıyor**” adını vermişti. Bu ilk bölümde öne sürülen görüşler, Gibbons'a yöneltilen eleştirilerin temel nedeniydi.

- ▶ Gibbons, eserinde Osmanlı Devleti'nin kuruluşuyla ilgili şu sorulara cevap aramıştı:
- ▶ • Diğer Anadolu Türklerinden ayrılan, Bizans'la temas kuran ve reislerinin ismiyle anılan bu millet aslında kimlerden oluşuyordu?
- ▶ • Bu millet, Osman Bey zamanından beri millî bir vicdana sahip miydi?
- ▶ • Bu milletin bir geçmişi var mıydı?
- ▶ • Başından beri bir devlet kurmayı mı amaçlamışlardı?
- ▶ • Sona ermiş bir imparatorluğun toprakları üzerinde ve elverişli bir coğrafi bölgede olmalarının dışında bu kadar başarılı olmalarının başka sebepleri var mıydı?

- Gibbons, farklı Osmanlı kroniklerinde değişik ifadelerle anlatıldığı için **güvenilir bulmadığı Ulu Çınar menkıbesini Neşri'den alıntılamış ve bu menkıbeden hareketle Osman Bey'in Söğüt'e yerleştiği dönemlerde Müslüman olmadığını ileri sürmüştü.** Söz konusu menkıbeye göre Osman Bey, gece bir Müslüman'ın evinde misafir olur. Ev sahibinin, yattığı odadaki rafa bir kitap koyduğunu gören Osman Bey, bu kitabın adını sorar ve “Kur'an” cevabını alır.

- Bunun üzerine ev sahibine kitabın içeriğiyle ilgili sorular sormaya devam eder ve o gece sabaha kadar hiç uyumadan bu Kur'an'ı okur. Sabaha karşı yorgun ve bitkin bir hâlde uyuyakalan Osman Bey, rüyasında bir melek görür ve ondan şu sözleri işitir: "Mademki sen benim kelam-ı kadimimi o kadar hürmet ve ta'zimle okudun, evlad ve ensalin nesilden nesle aziz ve mükerrem olacaktır."

► Türkoloji ve tarih alanlarında birçok çalışmaya imza atan **M. Fuat Köprülü**, 1934'te Paris Sorbonne Üniversitesi bünyesindeki Türk Tetkikleri Merkezinde verdiği üç konferansla Gibbons'ın tezlerine cevap verdi. Bu konferansta sunulan bildiriler, **1935'te Osmanlı İmparatorluğu'nun Kökleri** adıyla kitaplaştırıldı ve bu kitap daha sonra Türkçe dâhil birçok dile çevrildi. Kitabın **"Kuruluş Meselesi Nasıl Tetkik Edilmelidir?"** başlıklı ilk bölümünde Gibbons'ın görüşleri ele alınmıştı. Buna göre **Köprülü**, Gibbons'ın **"Osmanlı Devleti'nin ancak Balkanlardaki fetihlerden sonra Anadolu'daki topraklarını genişletebildiği ve bu fetihlerin yağma amaçlı değil, planlı bir yerleşme için yapıldığı"** görüşünü haklı buluyordu.

- **M. Fuat Köprülü'**ye göre “Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna dair karanlıkta kalan konuların umumî Türk tarihinin çerçevesi içinde, Anadolu Beylikleri ile beraber Anadolu Selçuk tarihinin bir devamı olarak görülüp incelenmesi halinde problemlerin anlaşılması mümkün olacaktır. Aksi halde Osmanlı sülâlesinin methiyeciliğini yapan eski Osmanlı tarihçileri, bir hükümdar soyundan gelmedikleri muhakkak olan Osmanlı padişahları için tamamıyla hayal ürünü silsilenameler uydurdukları gibi, bu devletin kuruluşu hâdisesini de tamamen bir mucize hâlinde göstermek maksadiyle özet silsilelerinden oluşan tabiat üstü sebeplerle izaha çalışmışlardı. Fakat ne mucizeyi ne de tabiat üstü sebepleri kabul etmeyen modern tarihçiliğin, aynı ananeyi başka bir şekil altında devam ettirmek istemesi doğru değildir.”

► Köprülü, Friedrich Giese'yi (Fridrih Giize) kaynak göstererek Gibbons'ın anlattığı menkıbeden Osman Bey'in sonradan Müslüman olduğu sonucunu çıkarmanın çok iddialı bir girişim olduğunu belirtir. Köprülü Gibbons'ın bu görüşüne itiraz eder ve katılmaz. Kuruluş konusunda geleneksel açıklamaların sebeplerinin diğer beyliklerle rekabetle ilgili olduğunu vurgular.

► Avusturyalı tarihçi Paul Wittek, 1937'de Londra Üniversitesinde düzenlediği konferanslarla Gibbons'un iddialarına cevap verdi. 1938'de ise bu konferanstaki bildirileri de kapsayan Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu adlı bir eser yayımladı. Wittek'e göre Osmanlı Beyliği, kurulduğu yüzyılın sonunda dünyaya hâkim olma düşüncesini benimsemişti. Osmanlılar gaza geleneğinden gelen bir Türk boyuydu ve devletin kuruluşunun temel unsuru bu gelenektir. Wittek'in bu tezi, diğer Osmanlı tarihçileri tarafından da kabul edildi.

- **Wittek**, Osmanlıların farklı milletleri idare ederken Hristiyan komşularla mücadele etme geleneğini de sürdürdüğünü belirtmiş, bu görüşüne kanıt olarak **Ahmedî'nin İskendername** adlı eserinde yer alan bir bölümü göstermiştir. “Ahmedî bize Osmanlıların Gâzîler cemaatına mensup olduklarını bildiriyor. Hudut beyliklerinin muharipleri olan, komşuları kafirlere karşı mücadele eden ve kendilerini o mücadeleye hasreden bu İslâm ve Gâzî cemaatı, kendini İslâm dininin mürşidi addediyordu.

► Ahmedî İskendername'sinde Osmanlı sultanlarının tarihine ait hasrettiği bahsi, bir mukaddime ile başlar. Ahmedî şöyle bir سوال sorar: **Gâzîler dünyaya niçin en sonra gelmişler?** Bu suale de şöyle cevap verir: **Çünkü her şeyin en iyisi daima sona kalır. Nasıl ki müspet olan peygamber Muhammed, diğer** peygamberlerden sonra gelmişse ve nasıl ki Kur'an, Tevrat ve İncil'den sonra gökten inmişse, **Gâzîler de dünya yüzüne aynı tarzda en son gelmişlerdir."**

► Halil İnalçık, Anadolu'da kurulan beyliklerle ilgili de bazı tespitlerde bulundu. Ona göre XIII. yüzyılın ikinci yarısında Orta Anadolu'daki Moğol baskısı güçlendikçe Türkmenler batıdaki Bizans topraklarına yönelmek zorunda kaldı. Osman Bey'in babası Ertuğrul Gazi de bu dönemde aşiretiyle birlikte Eskişehir ve Sakarya civarına göç etmişti. Anadolu'daki Moğollara karşı başlayan Türkmen hareketi, Türkmen beyliklerinin ve Osmanlı Beyliği'nin kuruluşuyla devam etmişti.

► İncalcık, Osmanlı Devleti'nin kuruluşuyla ilgili çalışmalarında Bizanslı kronik yazarı **George Pachymeres (Corç Paşimeres)** ile Osmanlı âlimlerinden Yahşi Fakih'e sıkça vurgu yaptı. Pachymeres'e göre Osman Gazi, Kastamonu uc bölgesindeki Çobanoğulları'nın emrinde bulunan ve Bizans'a karşı savaşıyan bir boy beyi ve alpti. **Yahşi Fakih'in Menâkıbnâme-i Âl-i Osman** adlı eserine göre de Osman Bey 1299'da Karacahisar'da kendi adına hutbe okutarak bağımsızlığını ilan etmiş ve bu ilanın ardından kendi milletinin töresini uygulayacağını açıklayıp bir **kadı** atamıştı. **İncalcık**, bu bilgilerden hareketle **Osman Gazi'nin Osmanlı Beyliği'ni yeni ve bağımsız bir Türk-İslam saltanatı** olarak teşkilatlandırıldığını belirtti.

- Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna dair başka bir tartışma konusu da devletin kuruluş tarihiyle ilgilidir. **Halil İnalcık**, Osmanlı Devleti'nin kuruluş tarihini **1302** olarak kabul eder. Ona göre Osman Bey'in 1302'de Bizans'a karşı kazandığı **Bapheus [Bafeyus (Koyunhisar)] Savaşı**, devletin de kuruluş tarihidir. **Kâtip Çelebi** ise 1648'de yazdığı **Takvimü't-Tevarih** adlı eserinde Osmanlı Devleti'nin kuruluş tarihini **1299** olarak verir.

► Osmanlı Dönemi'nde 1851'den sonra yazılan **salnamelerde** devletin kuruluş tarihi olarak 1299 yılı geçer. II. Abdülhamid Dönemi'nde resmî kabullerde kullanılan nişanda da **1299** yılı göze çarpar. Osmanlı Dönemi'nde 1869'da yazılan Fezleke-i Tarihi Osmani adlı ders kitabında Osmanlı Devleti'nin 1299'da Osman Bey'in **Karacahisar'**da kendi adına hutbe okutmasıyla bağımsızlığını ilan ettiği ifadesine yer verilir. Bu dönemde yazılan diğer ders kitaplarında da 1299 tarihi zikredilir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra okutulan ders kitaplarında da Osmanlı Devleti'nin kuruluş tarihi genellikle **1299** yılı olarak verilmiştir.

► 1999'da Türkiye genelinde Osmanlı Devleti'nin 700. kuruluş yıl dönümü için çeşitli programlar düzenlenmiş ve kutlamalar yapılmıştır. Bu bağlamda Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından bir hatıra parası (Görsel 2.6) basılmış, Türk Tarih Kurumu tarafından özel bir takvim (Görsel 2.7) ile Ulaştırma Bakanlığı tarafından bir hatıra pulu (Görsel 2.8) hazırlanmıştır.

OSMANLI DEVLETİ'NİN 700. YILI

**TÜRKİYE
CUMHURİYETİ**

**200.000
LİRA
POSTA / LİRA**

*Konuşmak ihtiyaç olabilir,
fakat susmak bir sanattır.*

Madamme De Stael

2011/3/28

tariheglencesi

Kanalıma abone olup, destek olabilirsiniz.